

راهنمای تحقیق

با اقتباس از نگرش اسلام به علم و هستی

(سطح مقدماتی)

تألیف:

شیخ عبدالحمید واسطی

مؤسسه مطالعات راهبردی علوم و معارف اسلام

نویسنده و اسطی: عبدالحمید، ۱۳۴۷ -
 عنوان: نام: پندآور، راهنمای تحقیق با اقتباس از نگرش اسلام به علم و هستی (سطح
 ابتدایی) / تألیف: عبدالحمید واسطی
 مشخصات نشر: مشهد: مؤسسه مطالعات راهبردی علوم و معارف اسلام، ۱۳۸۹.
 مشخصات ظاهری: ۱۷۶ ص: مصور، جدول، نمودار.
 شابک: ۹۷۸۶۰۰۹۱۰۱۶۷۲
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 یادداشت: چاپ قبلی: دار العلم، ۱۳۸۱ (۲۲۹ ص).
 یادداشت: واژه نامه.
 یادداشت: نمایه
 موضوع: تحقیق - روش شناسی
 موضوع: تحقیق جنبه های مذهبی - اسلام
 رده بندی کنگره: ۱۳۸۹ آ ۲ / ۵۵ / ۱۸۰ Q
 رده بندی دیویی: ۰۰۱ / ۴۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۲۲۷۶۵۳۰

راهنمای تحقیق

با اقتباس از نگرش اسلام به علم و هستی
 (مقدماتی)

مؤلف: شیخ عبدالحمید واسطی

ویراستار: سرکار خانم خمسه ای

کارشناس هنری: احسان عرفانی

ناشر: انتشارات مؤسسه مطالعات کاربردی علوم و معارف اسلام

محل نشر: مشهد مقدس

چاپ اول (ویرایش دوم): زمستان ۱۳۸۹

شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۰۱۶-۷-۲

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: دقت ۰۵۲/۲۱۲۵۰ (خط)

کلیه حقوق محفوظ می باشد.

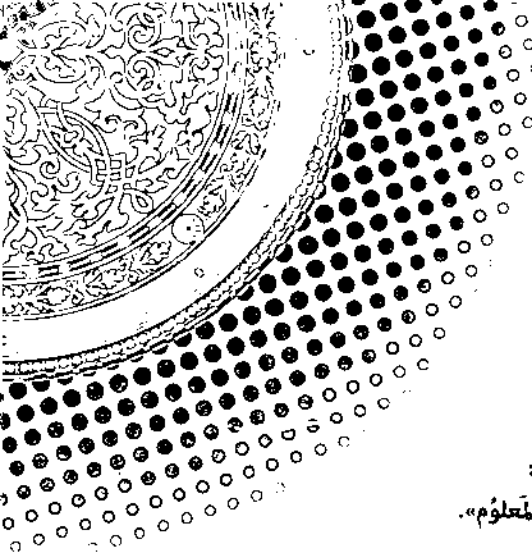

مؤسسه مطالعات راهبردی علوم و معارف اسلام

مشهد مقدس / بین چهارراه حجت و چهارراه مقدم طلاب / خیابان کائناتی / کاشانی ۲۵ / شماره: ۴۹۰/۴

تلفن: ۰۵۱۱-۲۲۸۵۸۰۰۰ / فاکس: ۰۵۱۱-۲۲۸۵۸۰۰۵

www.islamicsystems.ir

عصاره کتاب

قال أمير المؤمنين عليه السلام:
«الحَقِيقَةُ مَحْوُ الْمَوْهُومِ مَعَ صَحْوِ الْمَعْلُومِ».

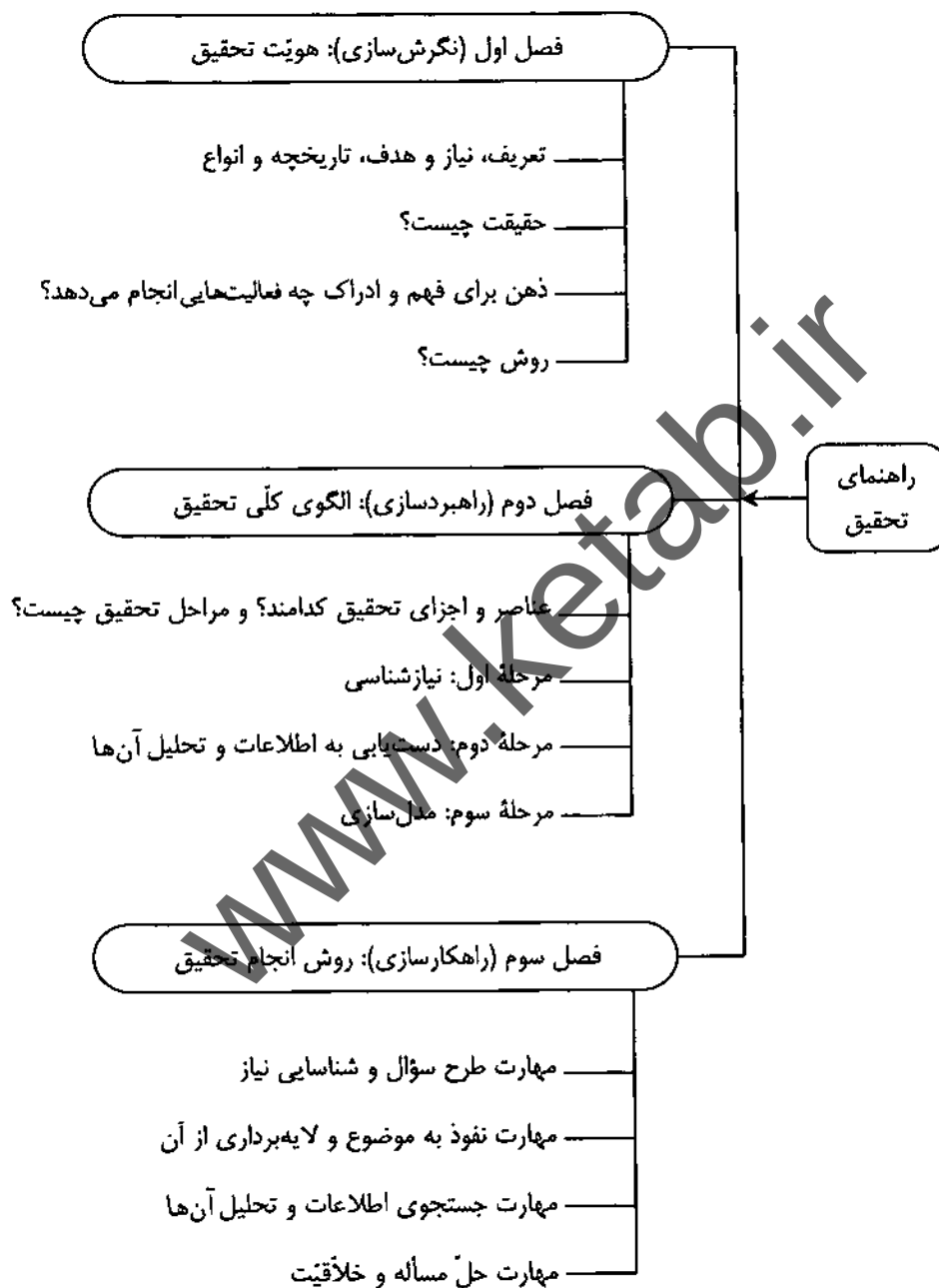
حقیقت، از بین بردن خیالات و شفاف کردن واقعیت‌ها است.

«أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ
بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ»^۱

با استفاده از ۳ ابزار زیر، خیالات را محو کن و حقیقت را برای نفوس شفاف نما:

۱. ارائه قوانین و معادلات موجود در موضوع، به طوری که هماهنگ بودن موضوع را با هستی احساس کنند.
۲. نشان دادن نفع موضوع و ضرر نبودن آن، به طوری که خودشان به ارتباط با موضوع تمایل پیدا کنند.
۳. نقد و بررسی مطالب و نظریات مشابه و موضوعات جایگزین، به طوری که با قضاوت خودشان موقعیت موضوع مورد نظر را در میان موضوعات دیگر ببینند.

فهرست تفصیلی

۵	عصاره کتاب
۶	ساختار کتاب
۷	فهرست تفصیلی
۱۳	سخن ناشر
۱۵	پیشگفتار مؤلف
۱۸	راهنمای استفاده از کتاب
۲۰	جدول تقسیم‌بندی آموزش کتاب
۲۱	فصل اول: نگرش‌سازی
۲۲	ساختار فصل و اهداف آن
۲۳	پیش‌نیاز و زمینه‌ساز
۳۲	فعالیت اول: تعریف تحقیق
۳۲	تحقیق چیست؟
۳۲	ضرورت تحقیق
۳۳	هدف تحقیق
۳۳	تاریخچه تحقیق
۳۴	ارتباط تحقیق با علوم و موضوعات دیگر
۳۶	فعالیت دوم: حقیقت‌شناسی
۳۶	حقیقت چیست؟
۳۷	لایه‌های حقیقت
۳۸	شبکه هستی
۳۸	نظام یا شبکه (سیستم) چیست؟
۴۰	فعالیت سوم: ذهن‌شناسی
۴۰	شرح فعالیت
۴۱	ذهن چیست؟
۴۱	اصول فعالیت‌ها و عملکردهای ذهن:
۴۲	نگرش و زاویه دید
۴۳	مراحل فهم و ادراک

۴۵	رابطه علم و ذهن بر اساس نگرش اسلام
۴۵	بررسی هویت توهم و اشتباه
۴۶	تمرین: علم در اسلام
۴۸	فعالیت چهارم: روش شناسی
۴۸	تعریف روش
۴۹	علت تعدد و تنوع روش ها
۵۰	رابطه بین روش و برنامه ریزی
۵۰	انواع روش تحقیق
۵۰	۱. تقسیم بندی روش تحقیق بر اساس نگرش ها
۵۱	۲. تقسیم بندی روش تحقیق بر اساس راهبردها
۵۱	۳. تقسیم بندی روش تحقیق بر اساس راهکارها
۵۳	تمرین: ارتباط روایات با روش شناسی
۵۴	چکیده فصل
۵۵	فصل دوم: راهبردسازی
۵۶	ساختار فصل و اهداف آن
۵۷	فعالیت پیش نیاز: الگوی کلی تحقیق
۵۷	اجزاء و عناصر تحقیق
۵۸	مراحل تحقیق
۵۸	مرحله اول: نیازسنجی
۵۸	مرحله دوم: حرکت به سوی رفع نیاز و حل مسئله
۵۸	مرحله سوم: نتیجه گیری و اجراء
۵۸	توضیح
۶۱	چکیده فصل
۶۲	تمرین: الگویی برای روش تحقیق
۶۳	فصل سوم: راهکارسازی
۶۴	ساختار فصل و اهداف آن
۶۵	فعالیت اول: مهارت نیاز شناسی و طرح سؤال
۶۵	نیاز چیست؟
۶۶	تشخیص نیاز
۶۶	مهارت طرح سؤال

- تمرین: روش امام جواد علیه السلام در پاسخ یحیی بن اکثم ۷۰
- فعالیت دوم: کشف اطلاعات درونی ۷۱
- قسمت اول: مهارت مشاهده و لایه برداری ۷۱
- مشاهده، قدم اول برای کشف اطلاعات لازم ۷۱
- لایه برداری از موضوع، ابزاری برای یافتن نقاط نفوذ به موضوع ۷۲
- جوانب و لایه های اشیاء و موضوعات ۷۳
- تمرین: دستورالعمل تحقیق در «توحید مفضل» ۷۶
- قسمت دوم: مهارت متغیرشناسی ۷۷
- متغیرشناسی ۷۷
- انواع متغیرها ۷۸
- نتیجه فعالیت دوم (دستورالعمل نفوذ به موضوع): ۷۹
- فهرست سؤالات و مسائل در یک تحقیق کاربردی ۸۰
- سؤالات و مسائل تحقیق در یک مثال: «ان در اسلام» ۸۱
- تمرین: متغیرشناسی در عنوان «دین و زندگی» ۸۴
- فعالیت سوم: جمع آوری اطلاعات ۸۵
- قسمت اول: مهارت منبع شناسی ۸۵
- منبع شناسی ۸۵
- مصاحبه و پرسشنامه ۸۶
- تمرین: پرسشنامه علمی ۸۷
- منابع مکتوب ۸۸
- روش اعتباریابی کتب ۸۹
- تمرین: کتاب مرجع ۹۲
- فعالیت سوم: جمع آوری اطلاعات ۹۳
- قسمت دوم: مهارت جستجوی اطلاعات ۹۳
- روش جستجوی منابع و اطلاعات لازم ۹۳
- آشنایی با طبقه بندی منابع ۹۳
- رده بندی دیویی ۹۴
- رده بندی کنگره ۹۷
- نمایه زنی و مدخل نویسی ۹۸
- فهرست کلید واژه ها ۱۰۱

- ۱۰۲..... ابزارهای جستجوی لفظی و موضوعی:
- ۱۰۳..... فعالیت چهارم: مهارت اعتباریابی، طبقه‌بندی و ثبت اطلاعات
- ۱۰۴..... اعتباریابی اطلاعات
- ۱۰۴..... طبقه‌بندی اطلاعات جمع‌آوری شده
- ۱۰۴..... طراحی نظام طبقه‌بندی اطلاعات شخصی
- ۱۱۰..... نمونه‌ای از طبقه‌بندی برخی محورهای تحقیقی
- ۱۱۳..... نمایه‌زنی بر اطلاعات جمع‌آوری شده
- ۱۱۳..... آدرس‌دهی
- ۱۱۴..... تمرین: طبقه‌بندی یادداشت‌های شخصی
- ۱۱۵..... ثبت اطلاعات
- ۱۱۷..... قالب «ثبت اطلاعات تحقیق» (فیش تحقیق)
- ۱۲۰..... قالب «چکیده‌نویسی»
- ۱۲۱..... دو نمونه فیش تحقیق موجود در بازار
- ۱۲۳..... فعالیت پنجم: مهارت تحلیل اطلاعات
- ۱۲۳..... تحلیل محتوا
- ۱۲۵..... تحلیل سه بُعدی
- ۱۲۷..... مثال و تمرین: تحلیل محتوای مقاله «نان در اسلام»
- ۱۳۰..... فعالیت ششم: مهارت تفکر و حل مسئله
- ۱۳۱..... فرآیند حل مسئله
- ۱۳۲..... فرضیه و مهارت فرضیه‌سازی
- ۱۳۳..... الگوریتم و الگوریتم‌سازی
- ۱۳۸..... فرضیه‌ای که پس از تحلیل‌ها به دست می‌آید
- ۱۳۸..... تمرین: طراحی دو الگوریتم
- ۱۳۹..... فعالیت هفتم: مهارت مدل‌سازی
- ۱۳۹..... اعتباریابی فرضیه‌ها:
- ۱۳۹..... الف. هماهنگی درونی
- ۱۴۰..... ب. هماهنگی بیرونی
- ۱۴۹..... مثال: ارائه یک الگوی کاربردی برای اجراء (نان در اسلام)
- ۱۵۱..... تمرین: تکمیل الگوریتم «نان در اسلام»
- ۱۵۲..... نتیجه نهایی

۱۵۵	 (برای مطالعه)
۱۵۵	 مرحله اول: اثبات یا نقد درست بودن یک تصمیم
۱۵۶	 مرحله دوم: اثبات یا نقد بهینه بودن تصمیم
۱۵۸	 فعالیت هشتم: مهارت تدوین و ارائه نتایج تحقیق
۱۵۸	 مقاله علمی
۱۵۹	 خصوصیات یک مقاله علمی
۱۶۱	 قالب «مقاله علمی»
۱۶۴	 مثال و تمرین: ارزیابی گزارش کتاب راهنمای تدریس و مقاله نان در اسلام
۱۶۴	 «گزارشی از کتاب راهنمای تدریس»
۱۶۴	 بدنه گزارش
۱۶۵	 ساختار کتاب از سه لایه تشکیل شده است
۱۶۵	 عصاره لایه اول
۱۶۵	 عصاره لایه دوم
۱۶۶	 عصاره لایه سوم
۱۷۱	 فعالیت نهم: مهارت تدوین طرح تحقیق
۱۷۱	 طرح تحقیق
۱۷۴	 قالب «طرح تحقیق»
۱۷۵	 مشخصات علمی طرح
۱۷۵	 محور اول: نگرش نسبت به طرح
۱۷۸	 محور دوم: راهبردهای برای طرح
۱۸۰	 محور سوم: راهکارهای برای طرح
۱۸۴	 ارزیابی نهایی طرح
۱۸۵	 تمرین: تدوین طرح تحقیق «نان در اسلام»
۱۸۶	 سخن آخر
۱۸۷	 کتابشناسی اجمالی روش تحقیق

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
و الصلوة و السلام علي نبينا محمد و آله الطاهرين
و لعنه الله علي اعدائهم اجمعين

نگرش اسلام به آینده بشریت، برقراری تمدن یکپارچه جهانی براساس آموزه‌های اسلام و حرکت به سوی ایجاد و تقویت مستمر احساس حضور خدا در تمام جوانب زندگی است. از آنجائیکه هویت تمدن، زندگی جمعی در سیستم‌های بهم پیوسته است، برای تمدن‌سازی نیاز به سیستم‌سازی است و هر اندیشه تمدن‌ساز برای تحقق تمدن مورد نظرش چارهای جز طراحی و اجرای نظام‌ها و سیستم‌های به جریان اندازنده ابعاد مختلف زندگی ندارد. سیستم‌های آموزشی، رسانه‌ای، فرهنگی، امنیتی، دادگستری، اقتصادی، مدیریتی، حکومتی، خانوادگی، غذائی، تولیدی، توزیعی، خدماتی، معماری و شهری و ... که براساس فرآیندها و معادلات ارتباطی تعریف شده در گزاره‌های دین فعال شده باشند می‌توانند با بهم پیوستگی خود، تجلی‌دهنده تمدن اسلام شوند.

از سوی دیگر، فرآیند تمدن‌سازی فرآیندی تدریجی و نیازمند بسترسازی‌های درازمدت است؛ و تا نگرش نخبگان و دید عمومی به ضرورت سیستم‌سازی، و در سیستم‌سازی به ضرورت فرآیندسازی، و در تعریف فرآیندها به اهمیت داده‌های دین معطوف نشود، فضای حرکت به سوی تمدن اسلام شکل نخواهد گرفت.

جریان تولید علم و نهضت نرم‌افزاری، زیرساختی است که فضای حرکت به سوی تمدن‌سازی را فعال می‌کند. حوزه‌های علمیه، در این جریان، عهده‌دار ترسیم نقشه راه و ارائه شاخص‌های راهبردی هستند، و این شاخص‌ها باید به گونه‌ای ارائه شوند که متخصصین علوم تجربی و انسانی بتوانند برای طراحی سیستم‌های زندگی استفاده کنند.

بنابراین ضروری است که آموزش طلاب در تغییر و تحولات نظام آموزشی و تحقیقاتی و تربیتی، به سوی دستیابی به این توانایی مدیریت شود. مجموعه حاضر، پیشنهادی برای فعال‌سازی علوم و معارف حوزوی، در راستای این هدف است.

«موسسه مطالعات راهبردی علوم و معارف اسلام» با تلاش برای حرکت در مسیر تولید علم و کارآمدسازی حوزه‌ها، چاپ و نشر متون آموزشی در عرصه روش‌شناسی را در دستور کار خود قرار داده است. متن حاضر تحت عنوان «راهنمای تحقیق با اقتباس از نگرش

اسلام به علم و هستی» تألیف حجة السلام والمسلمین حاج شیخ عبدالحمید واسطی به عنوان یک متن آموزشی برای اساتید و فضلاء حوزه های علمیه تألیف شده که از مجموعه متون روش شناسی اسلامی موسسه می باشد .

امید است که اساتید و طلاب ذوی العزه و الاکرام آن را به عنوان پیشنهادی برای بررسی و تحلیل، پذیرا باشند و اصلاح و ارتقاء مستمر آن، برکات خود را آشکار سازد.

انتشارات موسسه مطالعات راهبردی علوم و معارف اسلام

مشهد مقدس رضوی / ربیع المولود ۱۴۳۲

www.etab.ir

پیشگفتار مؤلف

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين

و صلى الله على سيدنا و نبينا محمد و آله الطاهرين

و لعنة الله على أعدائهم أجمعين

کتابی که پیش رو دارید شما را با الگوی یک تحقیق کاربردی و مهارت‌های اجرایی آن آشنا ساخته و زمینه‌های لازم را برای انجام یک تحقیق موفق فراهم می‌سازد.

این کتاب پاسخگوی سؤالات زیر است:

- تحقیق چیست؟
- میزان اهمیت فعالیت‌های تحقیقی چقدر است؟
- برای انجام یک تحقیق باید از کجا شروع کرد؟
- آیا تحقیق انواع مختلفی دارد؟
- چگونه به موضوع تحقیق نفوذ کنیم؟
- مراحل تحقیق چیست؟
- چگونه واقعیت‌ها را از توهمات جدا کنیم؟
- چگونه به یک دید جامع در واقعیت‌ها برسیم؟
- چگونه تلاش علمی و فکری خود را با مسائل و مشکلات زندگی مرتبط کنیم؟
- چگونه یک طرح تحقیق معتبر و کاربردی بنویسیم؟
- چگونه محققانه زندگی کنیم؟

امید است شما پس از اتمام این کتاب به اهداف زیر دست یافته باشید:

۱. اهداف نگرشی و شناختی:

نسبت به مفاهیم زیر یک دید کاربردی و مرتبط با زندگی پیدا کنید به طوری که بتوانید درباره هر یک از آن‌ها مقاله‌ای با قالب موجود در فصل سوم - مهارت مقاله‌نویسی، ارائه کنید:

- حقیقت و لایه‌های آن
- روش و انواع آن

- برنامه‌ریزی
- نیاز و نقش آن در تحقیق
- منابع اطلاعاتی
- طبقه‌بندی و مدیریت اطلاعات
- تفکر و حل مسأله
- مدل‌سازی و نظام‌سازی
- طرح تحقیق

۲. اهداف احساسی و روحی:

- ارتباط تحقیق با زندگی موفق را احساس کرده باشید.
- اهمیت حرکت‌های آگاهانه و قدم به قدم را برای حل مسائل و پاسخ به سؤالات لمس کرده باشید به طوری که پس از اتمام کتاب برای زندگی علمی و عملی خود برنامه‌ریزی کنید.

۳. اهداف مهارتی و عملی:

- بتوانید نقشه کلی عملیات تحقیق را ترسیم کنید.
 - بتوانید طرح تحقیق بنویسید.
 - بتوانید طرح تحقیق تدوین شده را اجرا کنید.
 - بتوانید از فعالیت تحقیقی خود گزارشی کاربردی ارائه دهید.
- امیرالمؤمنین علیه السلام با یکی از دوستان خاص خود به نام «کمیل بن زیاد نخعی» درباره «حقیقت» گفت و گویی به شرح زیر دارند:
- کمیل رَجَمَهُ اللهُ: مَا الْحَقِيقَةُ؟ (حقیقت چیست؟)
- عَلَى علیه السلام: مَا لَكَ وَالْحَقِيقَةُ؟ (تو را با حقیقت چه کار؟)
- أَوْ لَسْتُ صَاحِبَ سِرٍّ؟ (مگر من رفیق خاص شما نیستم؟)
- بَلَىٰ وَلَكِنْ يَرِشَعُ عَلَيْكَ مَا يَطْفَعُ مِنِّي! (چرا هستی ولی نه این که هر چه بپرسی پاسخ بشنوی بلکه اگر چیزی از سرچشمه‌های وجودی من لبریز شد و فوران کرد به تو هم بهره‌ای خواهد رسید!)

أَوْ مِثْلُكَ يَخِيبُ سَائِلًا؟! (آیا مثل شمایی درخواست را رد می‌کند؟!)

الحقیقه کشفُ سُبُحاتِ الجلالِ مِنْ غَيْرِ إِيَّارَةٍ. (حقیقت، احساس عظمت خداوند بدون هر گونه تصوّر ذهنی است.)

زَدْنِي فِيهِ بَيَانًا. (توضیح بیشتر بفرمایید.)

مَحْوُ الْمَوْهُومِ مَعَ صَحْوِ الْمَعْلُومِ. (حقیقت، از بین بردن خیالات و شفاف کردن واقعیت‌ها است.)

زَدْنِي فِيهِ بَيَانًا. (توضیح بیشتر بفرمایید.)

هَتَكَ السِّرَّ لِقَلْبِهِ السَّرَّ. (حقیقت، پاره شدن پرده ظاهرینی و نفوذ به عمق هستی به واسطه دست‌یابی به سرچشمه‌ها است.)

زَدْنِي فِيهِ بَيَانًا. (توضیح بیشتر بفرمایید.)

جَذَبَ الْأَحَدِيَّةَ بِصَفَةِ التَّوْحِيدِ. (حقیقت، یکی کردن تمام هستی‌ها با حرکت به سوی هستی بی‌نهایت است.)

زَدْنِي فِيهِ بَيَانًا. (توضیح بیشتر بفرمایید.)

نُورٌ يَشْرُقُ مِنْ صُبْحِ الْأَزَلِ فَتَلُوحُ عَلَى هَيَاكِلِ التَّوْحِيدِ آثَارُهُ. (حقیقت، نوری است که از سرچشمه بی‌نهایت وجود خداوند تجلی می‌کند و وحدت را بر تمام موجودات می‌گستراند.)

زَدْنِي فِيهِ بَيَانًا. (توضیح بیشتر بفرمایید.)

أَطْفَ السَّرَاجَ فَقَدْ طَلَعَ الصُّبْحُ. (چراغ را خاموش کن که صبح دمید.)^۱

یک محقق به دنبال حقیقت می‌گردد، پس باید خصوصیات و شاخصه‌های حقیقت را بشناسد. حقیقت کیمیای ابدی است و محقق جستجوگر آن است. امیرالمؤمنین علیه‌السلام در این کلام، حقیقت را با تمام عمق و لایه‌های آن معرفی کرده‌اند، آیا مقصود و منظور امیرالمؤمنین علیه‌السلام برای شما روشن است؟ آیا می‌توانید سخنان فوق را شرح و بسط دهید و با استفاده از آن‌ها حقیقت را تفسیر کنید؟ در این کتاب به قدر بضاعت، حقیقت را خواهیم شناخت و راه دست‌یابی به آن را بررسی خواهیم کرد. بحول الله و قوته.

راهنمای استفاده از کتاب

۱. ساختار کتاب را قبل از ورود به مطلب، دقیقاً بررسی کنید. (نقشه کتاب را به دست آورید).
۲. در هر قسمت از کتاب، ابتدا موقعیت مطلب را شناسایی کنید. (این مطلب در کدام قسمت قرار دارد و با چه مطالبی مربوط است؟ به سرصفحه‌های کتاب دقت کنید).
۳. در ابتدای فصل‌ها و در لابلای مطالب، سوالاتی مطرح شده است؛ حتماً ابتدا خود به سؤال پاسخ داده و سپس دنباله مطلب را مطالعه کنید. (تفکر فعال و خلاق داشته باشید).
۴. در برخی قسمت‌های کتاب، به مرور مطالب قبلی برمی‌خورید؛ حتماً آن‌ها را مطالعه کنید. (این خلاصه‌ها بر اساس نکات دقیق آموزشی تهیه شده است؛ پس بهتر است از آن‌ها صرف نظر نکنید).
۵. به ترجمه‌ها دقت کنید. ترجمه آیات و روایات بر اساس مبنای زیر انجام گرفته است:

ترجمه عبارت است از:
«همسانی تأثیر متن مبدأ و متن مقصد، بر مخاطب»

- برخی از منتقدین به این گونه ترجمه، ترجمه تفسیری می‌گویند.
۶. در قسمت‌های مختلف کتاب تمرین‌هایی مشاهده می‌کنید. این تمرین‌ها روح کتاب و نقطه تحقق یادگیری‌اند. دقت در انجام آن‌ها سرچشمه بسیاری از حقایق را به شما نشان خواهد داد.
 ۷. دقت در شیوه تألیف کتاب می‌تواند راهنما و پاسخگوی برخی سؤالات و تمرینی برای روش تحقیق کاربردی باشد.
 ۸. اگر اساتید محترم حرکت‌های کتاب را مرحله به مرحله دنبال کرده و در کلاس اجرا کنند، امید است تدریسی موفق و کاربردی داشته باشند. (اگر سؤالی مطرح شده است آن سؤال را از شاگردان بپرسند و اگر کاری خواسته شده است آن فعالیت را از شاگردان بخواهند).
 ۹. پاسخ سؤالات ابتدای هر درس، در همان درس است.
 ۱۰. مطالب قسمت‌های میانی کتاب کاملاً متوقف بر فهم مطالب قبلی است؛ بنابراین

همراهی با کتاب از ابتدای مطلب ضروری است.

۱۱. این کتاب را در ۱۶ جلسه فشرده یا ۳۲ جلسه می‌توانید آموزش بدهید. جدول تقسیم‌بندی حجم کتاب را در صفحه بعد ملاحظه فرمایید.

۱۲. این کتاب را به صورت کارگاهی تدریس کنید.

۱۳. متن کتاب، منبعی برای مطالعه علم‌آموزان و زمینه‌ای برای تکوین یادگیری است، نه متنی برای روخوانی در کلاس.

۱۴. برای تألیف این کتاب بیش از یکصد کتاب در موضوع روش تحقیق مورد بررسی قرار گرفت که فهرست آن‌ها را در انتهای کتاب مشاهده می‌کنید؛ شاید این کتاب اولین تجربه در نوع خود باشد. امید است با نقد و نظرهای شما اصلاح و تکمیل گردد.

۱۵. اصطلاحات رایج در کتاب‌های روش تحقیق، در مواردی مناسب به نظر نمی‌رسند، بنابراین برخی اصطلاحاتی که در این کتاب به کار رفته است، تابع اصطلاحات ترجمه شده‌ای که در محافل دانشگاهی رواج دارد، نیست.

در نهایت از إخوان فی الله و أصدقاء بزرگوار حجج اسلام شیخ مسعود حاجی ابراهیمی و شیخ مهدی زردوزنیا که تلاش فراوانی در اصلاح علمی و ویرایشی کتاب بذل نمودند، کمال تشکر را دارم.

مشهد الرضا الطاهر

شوال المکرم ۱۴۲۳

شیخ عبدالحمید واسطی

جدول تقسیم‌بندی آموزش کتاب

جلسه	مطلب کتاب
۱	مقدمه < آشنایی با موضوع > ساختار کتاب > پرسشنامه تحقیق
۲	فصل اول < نگارش سازی > پیش‌نیاز < تعریف تحقیق، هدف و ضرورت آن
۳	حقیقت‌شناسی (این فصل اختیاری است در صورت واگذاری به مطالعه شاگردان، زمان آن را به محورهای دیگر بدهید)
۴	ذهن‌شناسی (این فصل اختیاری است، در صورت واگذاری به مطالعه شاگردان، زمان آن را به محورهای دیگر بدهید.)
۵	روش‌شناسی > انواع تحقیق
۶	فصل دوم < راهبردسازی > الگوی کلی تحقیق
۷	فصل سوم < راهکارسازی > مهارت موضوع‌شناسی و نیازسنجی و تشخیص اولویت‌ها > مهارت طرح سؤالات تحقیق
۸	مهارت نفوذ به موضوع برای کسب اطلاعات (مشاهده، کشف متغیرها و لایه‌برداری)
۹	مهارت دستیابی به اطلاعات دیگران راجع به موضوع > انتخاب منابع معتبر
۱۰	مهارت جستجوی اطلاعات در منابع
۱۱	مهارت اعتباریابی، طبقه‌بندی و ثبت اطلاعات به دست آمده
۱۲	مهارت تحلیل محتوا
۱۳	مهارت تفکر و حل مسأله (مهارت فرضیه‌سازی و استنباط اولیه از اطلاعات معتبر > مهارت الگوریتم‌سازی)
۱۴	مهارت مدل‌سازی و تولید الگوی کاربردی
۱۵	مهارت تدوین و ارائه نتایج تحقیق
۱۶	مهارت طرح تحقیق نویسی

